

Paweł Romaniuk* <https://orcid.org/0000-0002-7217-956X>

KILKA UWAG NA TEMAT PRAWNEJ OCHRONY JEDNOSTKI W NAWIĄZANIU DO DYSKRECYJALNOŚCI WŁADZY ADMINISTRACYJNEJ

Streszczenie. W przedmiotowym artykule zostało podjęte niezwykle ważne zagadnienie, dotyczące dyskrecjonalności (swobody decyzyjnej) administracji publicznej w procesach kreowania prawnej ochrony jednostki. Prowadzone rozważania stanowią próbę „zderzenia” tych dwóch kategorii prawnych i są one ukierunkowane na poszanowanie i ochronę praw jednostki. Zawsze celem każdego prawa jest człowiek i jego dobro, silnie powiązane z dobrem wspólnym. Stąd wszelkie objawy dyskrecjonalności władzy administracyjnej powinny być skierowane na uwagę i dbanie o interesy jednostki, a to z kolei z jednej strony ukierunkowuje, ale i z drugiej strony – ogranicza dyskrecjonalność działań administracji publicznej. Dobre prawo jest prawem sprzyjającym wszystkim, zarówno jednostce, jak i całemu społeczeństwu. Zgodnie z przyjętym założeniem, weryfikacja celów artykułu uzasadnia twierdzenie o konieczności budowania prawnej ochrony jednostki przed deliktem decyzyjnym administracji publicznej, który mógłby wpłynąć na sytuację jednostki.

Słowa kluczowe: prawo, jednostka, dyskrecjonalność, prawo administracyjne, administracja publiczna

A FEW REMARKS ON THE LEGAL PROTECTION OF AN INDIVIDUAL WITH REFERENCE TO THE DISCRETION OF THE ADMINISTRATIVE AUTHORITY

Abstract. This article deals with an extremely important issue concerning the discretion (decision-making freedom) of public administration in the processes of creating legal protection of an individual. These considerations are an attempt to ‘clash’ these two legal categories and they are oriented towards the respect and protection of individual rights. The goal of every law is always man and his good, closely related to the common good. Hence, all symptoms of the administrative authority’s discretion should be directed at attention and care for the interests of the individual, and this, on the one hand, directs, but on the other hand – limits the discretion of public administration activities. A good law is a law favorable to everyone, both for the individual and for society as a whole. In accordance with the adopted assumption, the verification of the objectives of the article

* Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Prawa Administracyjnego i Nauk o Bezpieczeństwie, pawel.romaniuk@uwm.edu.pl

justifies the claim that it is necessary to build the right to protect an individual against a decision-making tort of public administration that could affect the legal situation of an individual.

Keywords: law, protection of the individual, discretion, administrative law, public administration

1. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”. Przepis ten ma kluczowe znaczenie normatywne, gdyż jako norma konstytucyjna stanowi ważną i wiążącą dyrektywę interpretacyjną dla wszystkich innych rozwiązań prawnych w państwie (Witkowski 2002, 74). Jednym z ważniejszych obowiązków, ustanowionych w art. 2 Konstytucji RP w zakresie demokratycznego państwa prawa, jest wdrażanie zasady sprawiedliwości społecznej, aby różnorodna działalność państwa w stosunku do jego wszystkich obywateli, znajdowała umocowanie tylko i wyłącznie w prawie (Cendrowicz 2014, 267–268). Takie założenie jest niezbędne w sytuacji, w której obywatele muszą posiadać gwarancję jakości i pewności prawa, a także bezpieczeństwa prawnego. Obywatele muszą mieć pełne przeświadczenie, że państwo będzie powstrzymywało się od jakiegokolwiek ingerencji w sferę ich wolności osobistych. Wyjątkiem takiej ingerencji mogą być sytuacje całkowicie uzasadnione, chociażby względami bezpieczeństwa obywateli czy państwa. Trzeba przy tym pamiętać, że takie podporządkowanie musi w pełni odpowiadać określonym wartościom, tj. demokracji, bezpieczeństwu czy sprawiedliwości społecznej (Oniszczyk 2007, 223).

Kluczowym, w ramach funkcjonowania demokratycznego państwa prawa, jest również art. 7 Konstytucji RP, który koreluje ze wspomnianym art. 2 i wskazuje, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Zasada legalizmu nakłada na organy państwowe obowiązek działania zgodnie z obowiązującymi regulacjami kompetencyjnymi, które są interpretowane w sposób ścisły z jednoznacznym odrzuceniem zasady „co nie jest zabronione, jest dozwolone” w stosunku do organów władzy publicznej (Krzykowski 2009, 216). Zasada ta nakłada na ustawodawcę bezwarunkowy obowiązek nienaruszania innych przepisów konstytucyjnych i ratyfikowanych umów międzynarodowych, które są wymienione w art. 89 ust. 1 Konstytucji RP (wyrok TK z dnia 27 maja 2002 r., K 20/01). Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy, który uznał, że:

Art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. stanowiący, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, zawiera normę zakazującą domniemywania kompetencji takiego organu i tym samym nakazuje, by wszelkie działania organu władzy publicznej były oparte na wyraźnie określonej normie kompetencyjnej. (wyrok SN z dnia 18 stycznia 2005 r., WK 22/04)

To dowodzi, że prawna ochrona jednostki jest fundamentalną przesłanką dbania o interesy obywateli, pamiętając jednocześnie o przestrzeganiu obowiązujących reguł prawnych.

Sytuacja prawna jednostki to także odpowiednie zabezpieczenie przed nakładaniem na obywateli obowiązków, które są nieprzewidziane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, ściśle powiązane z dyskrecjonalnością władzy administracyjnej. Podkreśla się przy tym, że każda jednostka powinna mieć zapewnianą właściwą ochronę prawną oraz pewność i stabilność swojej sytuacji. Takie działanie to możliwość odpowiedniego planowania w przyszłości swoich działań i zapewnienia należytej ochrony przed nieodpowiednim i błędnym stosowaniem prawa.

Głównym celem pracy jest przybliżenie informacji dotyczących dyskrecjonalności (swobody decyzyjnej) administracji publicznej w procesie kształtowania prawnej ochrony jednostki. Wskazane zostaną główne założenia dyskrecjonalności w sferze stosowania norm prawa administracyjnego. W pracy wykorzystano zarówno metodę dogmatyczno-prawną, jak i metodę teoretyczno-prawną, wspartą odwołaniem się do obowiązujących aktów prawnych, poglądami doktryny oraz wybranymi orzeczeniami sądowymi.

2. ZAŁOŻENIA DYSKRECJONALNOŚCI WŁADZY ADMINISTRACYJNEJ

Przedmiotowa dyskrecjonalność władzy administracyjnej jest bez wątpienia pojęciem prawnym. Można zaznaczyć, że dyskrecjonalność działań administracji publicznej stanowi jeden z licznych przykładów pojęć, które nie doczekały się *communis opinio* w doktrynie, jak i sprecyzowanej linii orzeczniczej, a także uregulowaniach prawnych (Ziemski, Jędrzejczak 2015, 13–14). Jednak na podstawie dotychczasowej interpretacji tego zagadnienia, przedmiotowe opracowanie będzie wskazywało na kierunki jego oceny i będzie rozumiane jako wszelkie przejawy swobody decyzyjnej. Można zatem przyjąć, że ujęcie dyskrecjonalności władzy administracyjnej będzie skierowane na dystynkcję pojęciową, ze szczególnym uwzględnieniem tradycyjnego powiązania go z uznaniem lub swobodą administracyjną.

Niektórzy badacze dostrzegają genezę powstania terminu „dyskrecjonalność” w systemie anglosaskim (ang. *administrative discretion*) oraz argumentacyjno-interpretacyjnym (dyskursywnym) modelu stosowania prawa (Wojciechowski 2004, 63). Trzeba przy tym zauważyć, że w polskiej doktrynie i orzecznictwie sądów administracyjnych pojęcie to pojawiło się stosunkowo niedawno (wyrok NSA z dnia 29 kwietnia 1992 r., SA/Wr 345/92). Jego przeniknięcie do polskiego języka prawniczego oraz polskiej nauki także bywa z jednej strony łączone z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, z drugiej zaś strony pojawiła się w związku z tym faktem naturalna konieczność większego zainteresowania prawem europejskim.

Uwzględniając okoliczności, że swoboda ta może być wykorzystywana w celu realizacji różnych pomysłów i wartości, związanych z aktywnością administracji publicznej, koncentracja ta dotyczyć będzie kierunków jej wykorzystania. Najczęściej dyskrecjonalność administracyjna rozumiana jest jako swoboda organu administracyjnego, silnie powiązana z procesami stanowienia prawa. Dyskrecjonalność może także stanowić swobodę w ramach stosowania prawa, natomiast w sytuacjach wyjątkowych i bezwzględnie koniecznych może być swobodą wychodzącą poza prawo stanowione (Wojciechowski 2004, 57–58). W takim szerszym nieco spojrzeniu można mieć do czynienia z sytuacją, gdzie regulacja prawna jest wysoce wadliwa i niedoskonała. Oczywiście takie wyjście poza obręb prawny wydaje się w przedmiotowej ochronie interesów jednostki całkowicie zasadne, kiedy rozwiązania takie miałyby swoją argumentację i właściwą logikę postępowania.

Dokonanie wyboru, związanego z dyskrecjonalnością, bez wątpienia nie może być dowolne, niczym nieskrępowane, ale musi prezentować wartość, jaką jest dobro jej odbiorców. Dobro właściwie dobrane może być twórcze. Może również ograniczać założenia decyzyjne organu administracji publicznej (Duniewska 2016, 97–98). Wybór właściwego dobra wskazuje na kierunek oraz granice dyskrecjonalnej władzy podmiotów, które na co dzień wdrażają prawo w trybie administracyjnym. Dlatego też dość uniwersalnym atrybutem funkcjonowania administracji jest obecność swobody decyzyjnej, nazywanej również tzw. luzami decyzyjnymi. Są one klasycznym przejawem władzy dyskrecjonalnej w procesie stosowania prawa. Organ administracji publicznej nie może działać w sposób czysto mechaniczny. Musi uwzględniać również i przesłanki, które dotyczą zastosowania możliwej przestrzeni w wyborze decyzyjnym. Potwierdza to J. Zimmermann, który uważa, że

nawet przy bardzo ścisłym rozumieniu praworządności, rządów prawa, legalności czy państwa prawa, w którym – wydawałoby się – nie może być żadnego odstępstwa od normy prawnej – immanentnymi cechami administracji publicznej są elastyczność jej działania i pewna swoboda rozstrzygania, zwłaszcza w zakresie (...) aktu administracyjnego. (Zimmermann 2014, 253)

Zatem zakres swobody decyzyjnej, jaki posiada podmiot publiczny stosujący prawo, wyznaczony za pomocą treści obowiązujących norm prawnych, wynika w dużej mierze ze specyfiki i czasami niezwyklej złożoności procesów decyzyjnych i rzeczywistości społecznej, w której te procesy przebiegają i w której funkcjonują podmioty administrujące.

3. PRAWNE KORELACJE ŁĄCZĄCE OCHRONĘ JEDNOSTKI Z DYSKRECJONALNOŚCIĄ WŁADZY ADMINISTRACYJNEJ

Przywołana już w tekście zasada demokratycznego państwa prawa stanowi konstrukcję prawną, składającą się z dyrektyw, które przesadzają o organizacji i funkcjonowaniu całej administracji publicznej (Tuleja 1997, 8–9). Głównym jej komponentem jest prymat prawa powszechnie obowiązującego, który odnosi się do wszystkich działań władzy publicznej w państwie. Wiąże się to z faktem, że jednym z głównym zadań ustanowionych w art. 2 Konstytucji RP jest przede wszystkim urzeczywistnianie zasady sprawiedliwości społecznej. Zasada ta jest ważna, aby wskazać, że działalność państwa w stosunku do jego obywateli znajduje odpowiednie umocowanie w prawie, zaś obywatele powinni posiadać gwarancję pewności prawa, bezpieczeństwa prawnego, a także pewność w zakresie powstrzymywania się przez państwo od ingerencji w sferę ich wolności osobistych (Oniszczyk 2007, 223–224). Nie bez przyczyny obecna jest zasada, iż w każdym prawidłowo i demokratycznie rozwijającym się państwie, fundamentalne miejsce zajmuje kwestia związana z sytuacją prawną jednostki i z naturalnych względów – jej konieczna ochrona (Boć 2005, 378).

Przedmiotowa ochrona powinna charakteryzować się przede wszystkim pewnością, traktowaną jako gwarancja trwałości i nienaruszalności praw i wolności obywatelskich. Musi również uwzględniać tworzenie mechanizmów ochronnych przed nakładaniem na obywateli różnego rodzaju obowiązków, które nie są obecne w przepisach prawa powszechnie obowiązującego. Zaakcentować należy, że każda jednostka powinna mieć zapewnioną pewność i przewidywalność swojej sytuacji prawnej. Co więcej, musi mieć zagwarantowane możliwości rozsądnego planowania swoich działań, wspieranych właściwymi decyzjami organów administracji publicznej. Nie zawsze jednak oczekiwania jednostki są możliwe do wypełnienia przez aparat administracyjny, który musi uwzględniać jedną z ważniejszych zasad, zawartych w art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego. Zgodnie z tym przepisem, w toku postępowania, organy administracji publicznej bezwzględnie muszą stać na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron, podejmując wszelkie czynności, które są niezbędne do dokładnego i rzetelnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

Trzeba też pamiętać, iż współcześnie taka ochrona, typowa dla liberalnego państwa prawnego, nie zawsze jest odpowiednio wystarczająca. Formalne gwarancje ochronne, zawarte w przepisach prawnych, szczególnie prawo do sądu czy prawo do zaskarżenia administracji nadużywającej władzy, są często złudne, bo przecież nie każdego stać w tym przypadku na długie i drogie postępowanie sądowe (Kasiński 2007, 356–357). Także prawo obywatela do dobrej administracji ukierunkowane jest na wzmocnienie obowiązku administracji do wsparcia

praw obywateli za pomocą aktywnych działań ochronnych. Słusznie te relacje wyodrębnił Z. Niewiadomski, który wskazał na konieczne przejście od „ochrony jednostki przed administracją” do „ochrony jednostki przez administrację” (Niewiadomski 2003, 17). Jak niezwykle trafnie zauważa Z. Duniewska, jednym z efektywnych środków prawnej ochrony jednostki może być kontrola sądowa, która w stosunku do szerokiej działalności administracji publicznej prowadzona jest przez sądy administracyjne. Jednak specyfika i uprawnienia tego wymiaru sprawiedliwości i charakter władzy dyskrecyjnej wykluczają możliwość zastosowania pełnego zestawu kontroli, co jest rzeczą dość zrozumiałą i w tej sytuacji całkowicie uzasadnioną. Administracyjna kontrola sądowa nie dotyczy przecież wielu przejawów aktywności władzy dyskrecyjnej i kompleksowej analizy z niej korzystania (Duniewska 2016, 104). Dlatego w praktyce najczęściej obserwuje się wykorzystanie kontroli sądowej przy ocenie decyzji administracyjnych, przybierających najczęściej postać aktów uznaniowych. W tym procesie należy pamiętać o właściwej podstawie prawnej i zabezpieczenia normatywnie dozwolonych i wymaganych prawnie granic, gdzie nie można przekraczać dopuszczalnej prawnie swobody (wyrok NSA z dnia 19 września 1999 r., III SA 7961/98, LEX nr 1692436).

Bez względu na to, czy system współczesnej administracji publicznej realizuje swoje zadania w sposób uniwersalny czy też szczegółowy, zawsze kieruje swoją aktywność na rzecz określonej wspólnoty lub wyodrębnionej grupy osób. Ostatecznym odbiorcą działań administracji publicznej i tak zawsze zostaje konkretny człowiek, będący jednocześnie ważną częścią społeczności mieszkańców, oczekujących właściwego sposobu załatwienia swoich spraw. Wspomniana społeczność traktowana jest najczęściej jako wspólnota osób, wchodzących w skład państwa, regionu, powiatu czy gminy. Nie bez powodu społeczność i udział ludzi w takiej strukturze odnosi się do aspektu typowo podmiotowego i łączy się z godnością człowieka. Ponadto całe otoczenie administracji publicznej jest specyficzne i inne od tych, w których na co dzień funkcjonują podmioty prywatne. Musi ona realizować zadania na podstawie i w granicach obowiązującego prawa. Jej rola sprawdza się również do ochrony interesu publicznego i funkcjonowania na rzecz dobra ogólnego. Te wszelkie działania odbywają się w sferze publicznej, która „pozwała określić wzajemne relacje między społeczeństwem obywatelskim a administracją publiczną” (Niczyporuk 2009, 119). Instytucje publiczne, w obszarze nauk o zarządzaniu, określa się w literaturze jako jednostki sektora publicznego, w skład których wchodzi instytucje państwowe i samorządowe, a także ich jednostki organizacyjne, realizujące zadania publiczne (Kozuch 2007, 127–128). Sfera aktywności państwa i administracji publicznej dotyczy tych zadań, których nie może wykonać sektor prywatny. Również rozbudowane zadaniowo organizacje publiczne wydają się być w zdecydowanie większym stopniu otwarte na wpływ otoczenia, w którym funkcjonują. Dostrzega się również, że misja i cele działania administracji publicznej zdecydowanie wyróżniają ją wśród innych

działających podmiotów, gdzie nieustannie powinna być kształtowana prawna ochrona jednostki.

Założenia dyskrecjonalnej władzy administracyjnej z racji swojej istoty muszą być przyjazne nie tylko dla samej rozbudowanej administracji, ale przede wszystkim dla podmiotów, na rzecz których ma ona właściwie wykonywać swoje obowiązki. Z jednej strony dobrze rozumiana władza publiczna ma za zadanie zwiększać jakość procesu zarządzania sprawami publicznymi, a tym samym przyczyniać się do naturalnego wzrostu korzystnej społecznie działalności administracji. Z drugiej zaś strony władza może niestety podważać tę jakość poprzez przekazywanie różnych działań czy odpowiedzialności na rzecz innych podmiotów, nie zawsze dbając o należytą ochronę interesów jednostki. Rolą każdej administracji jest dbanie o swoich obywateli. Musi zatem ona działać w stosunku do swoich odbiorców w sposób uczciwy, praworządny, lojalny, a także całkowicie jawny. Administracja publiczna oraz prawo regulujące jej działania muszą pełnić przede wszystkim funkcje stabilizacyjne oraz ochronne. Musi ona również utrzymywać wartości fundamentalne, takie jak pewność w stosunkach między obywatelami, pewność sytuacji prawnej obywatela, gwarantując ład społeczny, wolności obywatelskie czy sprawiedliwość społeczną (Błaś 2005, 78–79). Powyższe podejście skłania do refleksji, że każde lekceważenie przez organy publiczne potrzeb i oczekiwań obywateli przekreśla sens jej skutecznego działania. To z kolei powoduje, że ludzie zamiast korzystać z jej właściwego wsparcia i pomocy, doświadczają złych praktyk i braku należytej ochrony przed jej poczynaniami.

4. KONSTATACJE I WNIOSKI

Poruszany temat jest niewątpliwie bardzo ważny z punktu widzenia kształtowania wzajemnych praw i obowiązków wszystkich uczestników życia publicznego i nie można było w niniejszym tekście wielu jeszcze innych aspektów dyskrecjonalności władzy administracyjnej. Sam proces przyznawania władzy dyskrecjonalnej organom, które stosują prawo – stanowi immanentną cechę każdego systemu prawnego. Jest to uwarunkowane powinnością dostosowania regulacji prawnych do dynamicznie zmieniających się stosunków i relacji społecznych. Władza dyskrecjonalna jest więc nieodzowna w procesie stosowania prawa, zwłaszcza przez administrację publiczną, której rolą jest twórczo kreowanie przyszłych zachowań społecznych.

Właściwe korzystanie z uprawnień dyskrecjonalnych przez administrację publiczną może być fundamentem dobrej administracji, która nie tylko powinna wspierać rządzących w realizacji codziennych jej obowiązków, ale również, czy przede wszystkim, powinna wspomagać zarówno człowieka indywidualnie, jak i całą społeczność. Pojawiające się przy tym wadliwe rozwiązania prawne lub niezgodnie wykorzystywanie przez administrację swoich praw i uprawnień uderza

niestety w jej autorytet i w dobro tych, dla których powinna prawidłowo wypełniać swoją służebną rolę. Dlatego też należy zwiększać świadomość organów publicznych o konieczności ochrony jednostki przed jej swobodami decyzyjnymi, które mogą negatywnie oddziaływać na sytuację prawną każdego obywatela.

BIBLIOGRAFIA

- Błaś, Adam. 2005. „Administracja publiczna w warunkach gospodarki rynkowej”. W *Współczesne europejskie problemy prawa administracyjnego i administracji publicznej. W 35. rocznicę utworzenia Instytutu Nauk Administracyjnych Uniwersytetu Wrocławskiego*. Red. Adam Błaś, Konrad Nowacki. 73–86. Prawo CCXCV.
- Boć, Jan. 2005. „Pojęcie sytuacji prawnej”. W *Prawo administracyjne*. Red. Jan Boć. 377–380. Wrocław: Kolonia Limited.
- Cendrowicz, Dominika. 2014. „Sytuacja prawna jednostki we współczesnym demokratycznym państwie prawa a proces prywatyzacji zadań publicznych”. W *Ze studiów nad prawem, administracją i ekonomią*. Red. Mirosław Sadowski, Aleksandra Szychalska, Katarzyna Sadowa. 267–278. Wrocław: Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Duniewska, Zofia. 2016. „Władza dyskrecyjna administracji publicznej a sytuacja prawna jednostki – kilka refleksji”. W *Administracja publiczna pod rządami prawa. Księga pamiątkowa z okazji 70-lecia urodzin prof. zw. dra. hab. Adama Błasia*. Red. Jerzy Korczak. 97–108. Wrocław: E-wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Kasiński, Michał. 2007. „Rozważania o dobrej administracji”. *Annales. Etyka w życiu gospodarczym* 10(1).
- Koźuch, Barbara. 2007. *Nauka o organizacji*. Warszawa: Wydawnictwo CeDeWu.
- Krzykowski, Przemysław. 2009. „Znaczenie zasady praworządności przy wydawaniu decyzji administracyjnych przez organy administracji publicznej”. *Studia Prawnoustrojowe* 9: 215–230.
- Niczyporuk, Janusz. 2009. „Sfera publiczna”. W *Prawna działalność instytucji społeczeństwa obywatelskiego*. Red. Jolanta Blicharz, Jan Boć. 119–124. Wrocław: Kolonia Limited.
- Niewiadomski, Zygmunt. 2003. „Czy prawo do dobrej administracji jest pojęciem normatywnym”. W *Prawo do dobrej administracji. Materiały ze Zjazdu Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego, Warszawa–Dębe 23–25 września 2002 r.* Red. Zdzisław Niewiadomski, Zbigniew Cieślak. 15–17. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Oniszczyk, Jerzy. 2007. „Prawo do dobrej demokracji i zasada zaufania jednostki do państwa”. W *Dziesięć lat konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*. Red. Ewa Gdulewicz, Halina Zięba-Załużka. 213–235. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Tuleja, Piotr. 1997. „Pojęcie zasady konstytucyjnej”. W *Zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej w nowej Konstytucji*. Red. Krzysztof Wójtowicz. *Acta Universitatis Wratislaviensis, Prawo CCLVIII*: 7–22.
- Witkowski, Zbigniew. 2002. „Wybrane zasady prawa konstytucyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej”. W *Prawo konstytucyjne*. Red. Zbigniew Witkowski. 65–94. Toruń: Wydawnictwo TNOiK.
- Wojciechowski, Bartosz. 2004. *Dyskrecjonalność sędziowska. Studium teoretycznoprawne*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Ziemski, Krystian. Jędrzejczak, Maria. 2015. „Pojęcie dyskrecjonalności a pojęcie luzów decyzyjnych”. W *Dyskrecjonalność w prawie administracyjnym*. Red. Krystian Ziemiński, Maria Jędrzejczak. 13–27. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Zimmermann, Jan. 2014. *Prawo administracyjne*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 775).

Orzecznictwo

Wyrok TK z dnia 27 maja 2002 r. (K 20/01).

Wyrok SN z dnia 18 stycznia 2005 r. (WK 22/04).

Wyrok NSA z dnia 29 kwietnia 1992 r. (SA/Wr 345/92).

Wyrok NSA z dnia 19 listopada 1999 r. (III SA 7961/98, LEX nr 1692436).